

Dmitrij Ivanovič Meisner
(1899 – 1980)

Hrob 2 ob. 19–113

ruský emigrant, novinář, publicista, spisovatel, memoárista, autor první publikované knihy vzpomínek o životě ruské emigrace v Československu.



Dmitrij Meisner
Zdroj: Dům ruského exilu, Moskva

Životopis:

Dmitrij Ivanovič Meisner se narodil dne 26. července 1899 (14. července 1899 podle starého ruského kalendáře) ve vesnici Krasnyj Jar na Volze, tehdy spadající pod Stavropolský újezd Samarské gubernie Ruské říše (dnes Čerdaklinský okres Uljanovské oblasti Ruska). Jeho otec byl důstojník ruské armády ve výslužbě, který ve zmíněné vesnici pobýval pracovně jako správce statku. Pocházel ze šlechtické rodiny baltských Němců. Kolem roku 1911 se rodina definitivně přestěhovala do Petrohradu, kde Dmitrij Meisner absolvoval gymnázium a v roce 1918 nastoupil na právnickou fakultu Petrohradské univerzity. Studium však nedokončil z důvodu vypuknutí občanské války po bolševickém převratu.

V létě roku 1919 odjel Dmitrij Meisner jako dvacetiletý mladík do Kyjeva a tam se přihlásil do antibolševické armády generála Denikina. Následující měsíce spolu s dalšími bělogvardějci bojoval proti bolševickému režimu. Tento statečný boj skončil v listopadu roku 1920 definitivní porážkou armády generála Wrangela na Krymu a evakuací zbytku bělogvardějců do Turecka.

První měsíce mimo vlast strávil Dmitrij Meisner spolu s dalšími bělogvardějci v nelidských podmínkách v táboře ruské armády na poloostrově Gallipoli. V létě roku 1921 se rozhodl armádu opustit a přes Konstantinopol odjel do Bulharska, kde pracoval jako stavební dělník nebo obsluha kuchyně v ruské restauraci. Ruská pomocná akce vyhlášená československou vládou na pomoc ruským uprchlíkům umožnila Dmitriji Meisnerovi vrátit se k přerušnému studiu.

Dne 3. listopadu 1923 přijel Dmitrij Meisner do Československa a v Praze vystudoval Ruskou právnickou fakultu, zřízenou československou vládou pro mladé ruské uprchlíky. Absolvoval tak cestu mnoha dalších mladých ruských emigrantů, kterým Československo poskytlo azyl a možnost pokračování ve studiu a pro které se stalo druhým domovem.

Po dokončení studia v roce 1926 nastoupil Dmitrij Meisner do novinového oddělení Ruského zahraničního historického archivu, rovněž zřízeného československou vládou. Pracoval v Ruském archivu až do likvidace této klíčové instituce ruské emigrace v roce 1945, kdy byla většina jeho hodnotných sbírek odvezena do Sovětského svazu. V Praze zůstala jenom novinová sbírka Ruského zahraničního historického archivu, na jejímž vzniku se významně podílel právě Dmitrij Meisner.

Dnes bývalá novinová sbírka Ruského zahraničního historického archivu je uložena ve Slovanské knihovně Národní knihovny České republiky a je považována za nejlepší sbírku ruského exilového tisku na světě. V roce 2007 byla sbírka periodik ruské, ukrajinské a běloruské emigrace z fondů Národní knihovny zapsána na seznam UNESCO Paměť světa, zahrnující největší klenoty světového kulturního dědictví uchovaného v dokumentech.

Dmitrij Meisner se rovněž významně podílel na činnosti řady dalších důležitých ruských emigrantských organizací a spolků. Byl tajemníkem Jednoty ruských emigrantských studentských organizací (ORES), která sdružovala ruské studentské spolky ve všech zemích ruského exilu. Zároveň byl předsedou Ruského demokratického studentského svazu v Československu a členem vedení Svazu ruských spisovatelů a novinářů v Československu.

Ovšem v meziválečném období se Dmitrij Meisner nejvíce uplatňoval jako novinář a publicista. Byl dlouholetým dopisovatelem pařížského emigrantského listu *Poslednije novosti*, kde pravidelně publikoval své korespondence z Prahy a celého Československa. Vedle Dmitrije Meisnera tak rozsáhlé množství dobových příspěvků o životě ruské emigrace v Československu zanechali jen novináři Konstantin Belgovskij a Sergej Varšavskij. Dnes jsou publikace této trojice novinářů nenahraditelným zdrojem informací mapujících život ruské emigrace v Československu.

Po druhé světové válce a následné transformaci politického systému v Československu přijal Dmitrij Meisner sovětské občanství a poslední léta svého života žil střídavě mezi Prahou a Moskvou. Právě v tomto období začal psát rozsáhlé paměti. Kniha vzpomínek Dmitrije Meisnera vyšla v Sovětském svazu v roce 1966 a stala se první publikovanou knihou vzpomínek o životě ruské emigrace v Československu.

Přes kontroverzní nebo dokonce i zaujaté postoje autora, který si na konci svého života zvolil cestu spolupráce s komunistickým režimem, a přes nelítostné zásahy do textu vzpomínek sovětské cenzury, byla tato kniha pro běžného sovětského čtenáře vůbec první možností se seznámit s touto zcela neznámou kapitolou dějin ruské emigrace. Dodnes jsou paměti Dmitrije Meisnera jedním z nejdůležitějších zdrojů informací o životě ruské emigrace v Československu.

Autorský rukopis pamětí Dmitrije Meisnera dosud nebyl publikován v plném rozsahu. Veřejnosti je znám pouze editovaný text z roku 1966, značně zkrácený a upravený sovětskou cenzurou. Autorský rukopis je dnes uložen v Ruském státním archivu literatury a umění a stále čeká na své zveřejnění. Publikace kompletních pamětí Dmitrije Meisnera nepochybně přinese nové poznatky o životě ruské emigrace v Československu, zvláště pokud budou souběžně přeloženy do češtiny.

Dmitrij Meisner zemřel dne 21. ledna 1980 v Moskvě ve věku 80 let. Na jeho přání byla urna s jeho popelem dopravena do Prahy a dne 29. února 1980 uložena do rodinného hrobu na pravoslavném oddělení na Olšanských hřbitovech. Jako první z rodiny byla v tomto hrobě dne 8. března 1942 pochována spisovatelova dcera Natalja Meisnerová, která zemřela dne 4. března 1942 ve věku pouhých 16 let po úrazu během výuky plavání na ruském gymnáziu v Praze. Dne 26. října 1972 byla do stejného hrobu pohřbena spisovatelova první manželka Marie Viktorovna Meisnerová, rozená Brunstová. Jako první byl v tomto hrobě dne 29. listopadu 1926 pohřben také ruský student Vasilij Ivanovič Platonov, který zemřel na pražské psychiatrické léčebně na tuberkulózu dne 25. listopadu 1926 ve věku pouhých 23 let.

Náhrobek:

Hrob spisovatele Dmitrije Meisnera a jeho rodiny dnes zdobí kvalitní náhrobek složený z několika kvádrů šedého kamene doplněných drobnými dekorativními prvky. Součástí náhrobku je rovněž pravoslavný kříž, pravděpodobně z bílého mramoru. Současný stav náhrobku vyžaduje drobnou renovaci a obnovení nápisů, které momentálně nejsou čitelné. Správným postupem se jeví také navrácení fotografie dcery Natalje Meisnerové, která původně zřejmě byla umístěna na náhrobku.

Vyznám hrobu:

Hrob Dmitrije Meisnera spolu s hrobem Vadima Morkovina (2 ob. 19–311) a hrobem Alexeje Jevreinova (2 ob. 18–178) je jedním ze tří hrobů významných ruských memoáristů na Olšanských hřbitovech, kteří ve svých pamětech detailně popsali život ruské emigrace v Československu. V případě Dmitrije Meisnera se navíc jedná o autora první publikované knihy vzpomínek.

Hrob Dmitrije Meisnera je jediným hrobem významného ruského novináře na Olšanských hřbitovech, který ve svých dobových příspěvcích pravidelně popisoval život ruské emigrace v Československu. Hroby dvou dalších významných ruských novinářů jsou bohužel nezvěstné. Novináři Konstantin Belgovskij a Sergej Varšavskij byli zatčeni v květnu 1945 sovětskou kontrarozvědkou Smerš a odvečeni z Prahy do Sovětského svazu. Konstantin Belgovskij zemřel v tranzitní věznici ve Vídni na podzim roku 1945. Sergej Varšavskij zahynul v nelidských podmínkách v sovětském Gulagu. Hrob Dmitrije Meisnera je tak připomínkou i na tyto novináře.

Hrob Dmitrije Meisnera vedle hrobu Sergeje Postnikova (2 ob. 19–387) a hrobu Antonije Florovského (2 ob. 31–422uh) je jedním z několika zachovaných hrobů pracovníků Ruského zahraničního historického archivu na Olšanských hřbitovech. Bohužel jen za poslední roky zmizely hroby dlouholetého ředitele Ruského archivu Alexandra Izjumova (2 ob. 19–29) nebo dlouholetého člena rady Ruského archivu historika Jevgenije Šmurlo (2 ob. 18–176). Hrob Dmitrije Meisnera tak zůstává důležitou připomínkou činnosti této mimořádné významné vědecké instituce ruské emigrace zřízené československou vládou.

Zdroje v ruštině:

Publikované paměti Dmitrije Meisnera:

Мейснер Дмитрий Иванович. Исповедь старого эмигранта. Москва: Советский комитет по культурным связям с соотечественниками за рубежом, 1963.

Мейснер Дмитрий Иванович. Миражи и действительность. Записки эмигранта. Москва: Агентство печати Новости, 1966.

Slovníkové hesla:

Представители эмиграции с территории бывшей Российской Империи в Чехословакии (1918–1945). Биографический словарь. Составители: Дана Гашкова, Анастасия Копршилова, Любовь Белошевская, Юлия Янчаркова, Сергей Гаген. Praha: Academia, 2021. Стр. 296–297.

Материалы к биографическому словарю «Русская эмиграция в Чехословакии». Редактор: Сорокина Марина Юрьевна // Ежегодник Дома русского зарубежья им. Александра Солженицына. 2016. Москва: Дом русского зарубежья им. Александра Солженицына, 2016. Стр. 692–693.

Elektronická verze článku:

<https://www.domrz.ru/encyclopedia/meysner-dmitriy-ivanovich/>

Zdroje v češtině:

Osobnosti emigrace z území Ruské říše v meziválečném Československu. Biografický slovník. Sestavili: Dana Hašková, Anastazie Kopršivová, Ljubov Běloševská, Julie Jančárková, Sergej Gagen. Praha: Slovanský ústav AV ČR, Academia, 2023.

Biografická databáze emigrantů Slovanského ústavu Akademie věd České republiky:

Dmitrij Ivanovič Mejsner:

<https://www.slu.cas.cz/cs/mejsner-dmitrij-ivanovic-1919>

Zpracoval: Vladimír Pomortzeff pro Hřbitovní a pohřební služby Praha dne 29. července 2024.